

Πρὸς Τίτον

Παῦλος, δοῦλος θεοῦ, ἀπόστολος δὲ Ἰησοῦ χριστοῦ, **1**

κατὰ πίστιν ἐκλεκτῶν¹ θεοῦ καὶ ἐπίγνωσιν² ἀληθείας

τῆς κατ' εὐσέβειαν,³ ἐπ' ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου, ἣν **2**

ἐπηγγείλατο⁴ ὁ ἀψευδὴς⁵ θεὸς πρὸ χρόνων αἰωνίων, **3**

ἐφάνέρωσεν δὲ καιροῖς ἰδίους τὸν λόγον αὐτοῦ ἐν

κηρύγματι⁶ ὃ ἐπιστεύθην ἐγὼ κατ' ἐπιταγὴν⁷ τοῦ

σωτῆρος⁸ ἡμῶν θεοῦ, Τίτῳ⁹ γνησίῳ¹⁰ τέκνῳ κατὰ **4**

κοινὴν¹¹ πίστιν: χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρός,

καὶ κυρίου Ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ σωτῆρος⁸ ἡμῶν.

Τούτου χάριν¹² κατέλιπόν¹³ σε ἐν Κρήτῃ,¹⁴ ἵνα τὰ **5**

λείποντα¹⁵ ἐπιδιορθώσῃ,¹⁶ καὶ καταστήσῃς¹⁷ κατὰ

πόλιν πρεσβυτέρους, ὡς ἐγὼ σοι διαταξάμην:¹⁸ εἴ τίς **6**

¹ ἐκλεκτός, chosen, elect. ² ἐπίγνωσις, εὐσ, ἡ, knowledge, discernment. ³ εὐσέβεια, ας, ἡ, godliness, piety. ⁴ ἐπαγγέλλομαι, promise, profess. ⁵ ἀψευδής, unable to lie, truthful. ⁶ κήρυγμα, τοσ, τό, proclamation, preaching. ⁷ ἐπιταγή, ἡς, ἡ, command, commandment. ⁸ σωτήρ, ἦρος, ὁ, savior, deliverer. ⁹ Τίτος, ου, ὁ, Titus. ¹⁰ γνήσιος, genuine, true. ¹¹ κοινός, common, unclean. ¹² χάριν, in favor of, for the pleasure of. ¹³ καταλείπω, leave, leave behind. ¹⁴ Κρήτη, ης, ἡ, Crete. ¹⁵ λείπω, leave, leave behind. ¹⁶ ἐπιδιορθώω, set right, correct in addition. ¹⁷ καθίστημι, set, constitute. ¹⁸ διατάσσω, command, give orders to.

ἐστιν ἀνέγκλητος,¹ μιᾶς γυναικὸς ἀνὴρ, τέκνα ἔχων
 πιστά, μὴ ἐν κατηγορίᾳ² ἁσωτίας³ ἢ ἀνυπότακτα.⁴ Δεῖ ⁷
 γὰρ τὸν ἐπίσκοπον⁵ ἀνέγκλητον¹ εἶναι, ὡς θεοῦ
 οἰκονόμου·⁶ μὴ αὐθάδη,⁷ μὴ ὀργίλον,⁸ μὴ πάροινον,⁹
 μὴ πλήκτην,¹⁰ μὴ αἰσχροκερδῆ,¹¹ ἀλλὰ φιλόξενον,¹² ⁸
 φιλάγαθον,¹³ σώφρονα,¹⁴ δίκαιον, ὅσιον,¹⁵ ἐγκρατῆ,¹⁶ ⁹
 ἀντεχόμενον¹⁷ τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου,
 ἵνα δυνατὸς ᾖ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ¹⁸ τῇ
 ὑγιαίνουσῃ,¹⁹ καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας²⁰ ἐλέγχειν.²¹

Εἰσὶν γὰρ πολλοὶ καὶ ἀνυπότακτοι,⁴ ματαιολόγοι²² καὶ ¹⁰
 φρεναπάται,²³ μάλιστα²⁴ οἱ ἐκ περιτομῆς, οὓς δεῖ ¹¹
 ἐπιστομίζειν·²⁵ οἵτινες ὅλους οἴκους ἀνατρέπουσιν,²⁶
 διδάσκοντες ἅ μὴ δεῖ, αἰσχροῦ²⁷ κέρδους²⁸ χάριν.²⁹ ¹²

¹ ἀνέγκλητος, above reproach, blameless. ² κατηγορία, ας, ἡ, accusation, charge. ³ ἁσωτία, ας, ἡ, dissipation, debauchery. ⁴ ἀνυπότακτος, not subject to rule, rebellious. ⁵ ἐπίσκοπος, ου, ὁ, superintendent, overseer. ⁶ οἰκονόμος, ου, ὁ, manager, steward. ⁷ αὐθάδης, self-willed, stubborn. ⁸ ὀργίλος, inclined to anger, quick tempered. ⁹ πάροινος, ου, ὁ, addicted to wine, drunken. ¹⁰ πλήκτης, ου, ὁ, bully, contentious person. ¹¹ αἰσχροκερδής, greedy of base gain, avaricious. ¹² φιλόξενος, hospitable. ¹³ φιλάγαθος, loving what is good. ¹⁴ σώφρων, self-controlled, sensible. ¹⁵ ὅσιος, righteous, pious. ¹⁶ ἐγκρατής, self-controlled, disciplined. ¹⁷ ἀντέχωμαι, hold, hold fast. ¹⁸ διδασκαλία, ας, ἡ, teaching, doctrine. ¹⁹ ὑγαίνω, be in good health, am well. ²⁰ ἀντιλέγω, speak against, oppose. ²¹ ἐλέγγω, convict, reprove. ²² ματαιολόγος, ου, ὁ, talking idly, and empty talker. ²³ φρεναπάτης, ου, ὁ, deceiver, misleader. ²⁴ μάλιστα, especially, most of all. ²⁵ ἐπιστομίζω, silence, stop the mouth. ²⁶ ἀνατρέπω, overturn, upset. ²⁷ αἰσχρός, shameful, base. ²⁸ κέρδος, ους, τό, gain, profit. ²⁹ χάριν, in favor of, for the pleasure of.

Εἰπέν τις ἐξ αὐτῶν, ἴδιος αὐτῶν προφήτης, Κρῆτες¹
 αἰ² ψεύσται,³ κακὰ θηρία, γαστέρες⁴ ἀργαί.⁵ Ἡ¹³
 μαρτυρία αὕτη ἐστὶν ἀληθής. Δι' ἣν αἰτίαν⁶ ἐλεγχε⁷
 αὐτοὺς ἀποτόμως,⁸ ἵνα ὑγιαίνωσιν⁹ ἐν τῇ πίστει, μὴ¹⁴
 προσέχοντες¹⁰ Ἰουδαϊκοῖς¹¹ μύθοις,¹² καὶ ἐντολαῖς
 ἀνθρώπων ἀποστρεφόμενων¹³ τὴν ἀλήθειαν. Πάντα¹⁵
 μὲν καθαρὰ τοῖς καθαροῖς· τοῖς δὲ μεμιασμένοις¹⁴ καὶ
 ἀπίστοις¹⁵ οὐδὲν καθαρὸν· ἀλλὰ μεμίανται¹⁴ αὐτῶν
 καὶ ὁ νοῦς¹⁶ καὶ ἡ συνείδησις. Θεὸν ὁμολογοῦσιν¹⁷¹⁶
 εἰδέναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται, βδελυκτοὶ¹⁸ ὄντες
 καὶ ἀπειθεῖς¹⁹ καὶ πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἀδόκιμοι.²⁰

Σὺ δὲ λάλει ἃ πρέπει²¹ τῇ ὑγιαίνουσῃ⁹ διδασκαλίᾳ·²²²
 πρεσβύτας²³ νηφαλέους²⁴ εἶναι, σεμνοὺς,²⁵ σώφρονας,²⁶
 ὑγιαίνοντας⁹ τῇ πίστει, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ·³

¹ Κρῆς, ἡτός, ὁ, Cretan. ² αἰεί, always, ever. ³ ψεύστης, ου, ὁ, liar, deceiver. ⁴ γαστήρ, τρος, ἡ, belly, womb. ⁵ ἀργός, inactive, idle. ⁶ αἰτία, ας, ἡ, cause, reason. ⁷ ἐλέγχω, convict, reprove. ⁸ ἀποτόμως, severely, rigorously. ⁹ ὑγιαίνω, be in good health, am well. ¹⁰ προσέχω, take head of, attend to. ¹¹ Ἰουδαϊκός, Jewish, Judaic. ¹² μῦθος, ου, ὁ, fable, myth. ¹³ ἀποστρέφω, turn away, turn back. ¹⁴ μιάινω, stain, defile. ¹⁵ ἀπιστος, unbelieving, faithless. ¹⁶ νοῦς, ὁ, mind, reasoning faculty. ¹⁷ ὁμολογέω, confess, profess. ¹⁸ βδελυκτός, abhorrent, detestable. ¹⁹ ἀπειθής, disobedient, unbelieving. ²⁰ ἀδόκιμος, not passing the test, rejected. ²¹ πρέπω, be clearly seen, be fitting. ²² διδασκαλία, ας, ἡ, teaching, doctrine. ²³ πρεσβύτης, ου, ὁ, old man. ²⁴ νηφαλέος, sober, temperate. ²⁵ σεμνός, honorable, dignified. ²⁶ σώφρων, self-controlled, sensible.

πρεσβύτιδας¹ ὡσαύτως² ἐν καταστήματι³ ἱεροπρεπεῖς,⁴
 μὴ διαβόλους, μὴ οἶνω πολλῷ δεδουλωμένας,⁵
 καλοδιδασκάλους,⁶ ἵνα σωφρονίζωσιν⁷ τὰς νέας⁸ 4
 φιλάνδρους⁹ εἶναι, φιλοτέκνους,¹⁰ σώφρονας,¹¹ ἀγνάς,¹² 5
 οἰκουρούς,¹³ ἀγαθὰς, ὑποτασσομένας τοῖς ἰδίοις
 ἀνδράσιν, ἵνα μὴ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ βλασφημηται: 6
 τοὺς νεωτέρους⁸ ὡσαύτως² παρακάλει σωφρονεῖν:¹⁴ 7
 περὶ πάντα σεαυτὸν παρεχόμενος¹⁵ τύπον¹⁶ καλῶν
 ἔργων, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ¹⁷ ἀδιαφθορίαν,¹⁸ σεμνότητα,¹⁹
 ἀφθαρσίαν,²⁰ λόγον ὑγιῆ,²¹ ἀκατάγνωστον,²² ἵνα ὁ ἐξ 8
 ἐναντίας²³ ἐντραπῇ,²⁴ μηδὲν ἔχων περὶ ἡμῶν λέγειν
 φαῦλον.²⁵ Δούλους ἰδίοις δεσπόταις²⁶ ὑποτάσσεσθαι, 9
 ἐν πᾶσιν εὐαρέστους²⁷ εἶναι, μὴ ἀντιλέγοντας,²⁸ μὴ 10
 νοσφίζομένους,²⁹ ἀλλὰ πίστιν πᾶσαν ἐνδείκνυμένους³⁰

¹ πρεσβύτις, ἰδος, ἡ, older woman, elderly lady. ² ὡσαύτως, likewise. ³ κατάστημα, τος, τό, behavior, demeanor. ⁴ ἱεροπρεπής, reverent. ⁵ δουλόω, enslave, bring under subjection. ⁶ καλοδιδάσκαλος, teaching what is good. ⁷ σωφρονίζω, encourage, advise. ⁸ νέος, new, young. ⁹ φιλάνδρος, love for a husband. ¹⁰ φιλότεκνος, loving one's children. ¹¹ σώφρων, self-controlled, sensible. ¹² ἀγνός, pure, holy. ¹³ οἰκουρός, housekeeper. ¹⁴ σωφρονέω, be of sound mind, judgment. ¹⁵ παρέχω, offer, afford. ¹⁶ τύπος, ου, ὁ, mark, example. ¹⁷ διδασκαλία, ας, ἡ, teaching, doctrine. ¹⁸ ἀδιαφθορία, ας, ἡ, incorruptibility, soundness. ¹⁹ σεμνότης, ητος, ἡ, seriousness, dignity. ²⁰ ἀφθαρσία, ας, ἡ, incorruptibility, immortality. ²¹ ὑγιής, whole, healthy. ²² ἀκατάγνωστος, beyond reproach, uncondemned. ²³ ἐναντίος, opposite, hostile. ²⁴ ἐντρέπω, turn about, reverence. ²⁵ φαῦλος, worthless, bad. ²⁶ δεσπότης, ου, ὁ, master, lord. ²⁷ εὐάρεστος, well-pleasing, acceptable. ²⁸ ἀντιλέγω, speak against, oppose. ²⁹ νοσφίζω, rob, set apart. ³⁰ ἐνδείκνυμι, show forth, show.

ἀγαθὴν, ἵνα τὴν διδασκαλίαν¹ τοῦ σωτῆρος² ἡμῶν
 θεοῦ κοσμῶσιν³ ἐν πᾶσιν. Ἐπεφάνη⁴ γὰρ ἡ χάρις τοῦ 11
 θεοῦ ἡ σωτήριος⁵ πᾶσιν ἀνθρώποις, παιδεύουσα⁶ ἡμᾶς 12
 ἵνα, ἀρνησάμενοι τὴν ἀσέβειαν⁷ καὶ τὰς κοσμικὰς⁸
 ἐπιθυμίας, σωφρόνως⁹ καὶ δικαίως¹⁰ καὶ εὐσεβῶς¹¹
 ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, προσδεχόμενοι¹² τὴν 13
 μακαρίαν ἐλπίδα καὶ ἐπιφάνειαν¹³ τῆς δόξης τοῦ
 μεγάλου θεοῦ καὶ σωτῆρος² ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ, ὃς 14
 ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα λυτρώσῃται¹⁴ ἡμᾶς
 ἀπὸ πάσης ἀνομίας,¹⁵ καὶ καθάρισις ἑαυτῷ λαὸν
 περιούσιον,¹⁶ ζήλωτὴν¹⁷ καλῶν ἔργων.

Ταῦτα λάλει, καὶ παρακάλει, καὶ ἔλεγχε¹⁸ μετὰ πάσης 15

ἐπιταγῆς.¹⁹ Μηδεὶς σου περιφρονεῖτω.²⁰

¹ διδασκαλία, ας, ἡ, teaching, doctrine. ² σωτήρ, ἦρος, ὁ, savior, deliverer. ³ κοσμέω, adorn, put into order. ⁴ ἐπιφαίνω, appear, shine. ⁵ σωτήριος, saving, bringing salvation. ⁶ παιδεύω, teach, educate. ⁷ ἀσέβεια, ας, ἡ, ungodliness, impiety. ⁸ κοσμικός, earthly, worldly. ⁹ σωφρόνως, soberly, sensibly. ¹⁰ δικαίως, righteously, justly. ¹¹ εὐσεβῶς, in a godly manner, piously. ¹² προσδέχομαι, receive, wait for. ¹³ ἐπιφάνεια, ας, ἡ, appearance, appearing. ¹⁴ λυτρώω, ransom, liberate. ¹⁵ ἀνομία, ας, ἡ, lawlessness, iniquity. ¹⁶ περιούσιος, chosen, special. ¹⁷ ζήλωτης, οὗ, ὁ, Zealot, zealot. ¹⁸ ἐλέγχω, convict, reprove. ¹⁹ ἐπιταγή, ἥς, ἡ, command, commandment. ²⁰ περιφρονέω, disregard, look down on.

Ὑπομίνησκε¹ αὐτοὺς ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις **3**
 ὑποτάσσεσθαι, πειθαρχεῖν,² πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν
 ἐτοίμους³ εἶναι, μηδὲνα βλασφημεῖν, ἀμάχους⁴ εἶναι, **2**
 ἐπεικεῖς,⁵ πᾶσαν ἐνδεικνυμένους⁶ πραότητα⁷ πρὸς
 πάντας ἀνθρώπους. Ἡμεν γάρ ποτε καὶ ἡμεῖς **3**
 ἀνόητοι,⁸ ἀπειθεῖς,⁹ πλανώμενοι, δουλεύοντες
 ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς¹⁰ ποικίλαις,¹¹ ἐν κακίᾳ¹² καὶ
 φθόνῳ¹³ διάγοντες,¹⁴ στυγητοί,¹⁵ μισοῦντες ἀλλήλους. **4**
 Ὅτε δὲ ἡ χρηστότης¹⁶ καὶ ἡ φιλανθρωπία¹⁷ ἐπεφάνη¹⁸
 τοῦ σωτῆρος¹⁹ ἡμῶν θεοῦ, οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν **5**
 δικαιοσύνῃ ὧν ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὸν
 αὐτοῦ ἔλεον ἔσωσεν ἡμᾶς, διὰ λουτροῦ²⁰
 παλιγγενεσίας²¹ καὶ ἀνακαινώσεως²² πνεύματος ἀγίου,
 οὗ ἐξέχεεν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως,²³ διὰ Ἰησοῦ χριστοῦ **6**
 τοῦ σωτῆρος¹⁹ ἡμῶν, ἵνα δικαιωθέντες τῇ ἐκείνου **7**

¹ ὑπομινῆσκω, remind, remember. ² πειθαρχέω, obey authority, obey one in authority. ³ ἔτοιμος, ready, prepared.

⁴ ἄμαχος, uncontentious, peaceable. ⁵ ἐπεικής, yielding, gentle. ⁶ ἐνδείκνυμι, show forth, show. ⁷ πραΰτης, mildness, gentleness. ⁸ ἀνόητος, foolish, thoughtless. ⁹ ἀπειθής, disobedient, unbelieving. ¹⁰ ἡδονή, ἡς, ἡ, pleasure, lust. ¹¹

ποικίλος, varied, manifold. ¹² κακία, ας, ἡ, malice, evil. ¹³ φθόνος, ου, ὁ, envy, grudge. ¹⁴ διάγω, spend one's life, live.

¹⁵ στυγητός, hateful, loathsome. ¹⁶ χρηστότης, ητος, ἡ, goodness, kindness. ¹⁷ φιλανθρωπία, ας, ἡ, (loving) kindness,

love for mankind. ¹⁸ ἐπιφαίνω, appear, shine. ¹⁹ σωτήρ, ἥρος, ὁ, savior, deliverer. ²⁰ λουτρόν, οὔ, τό, bath, washing.

²¹ παλιγγενεσία, ας, ἡ, renewal, rebirth. ²² ἀνακαινώσις, εως, ἡ, renewal, renewing. ²³ πλουσίως, richly, abundantly.

χάριτι, κληρονόμοι¹ γενώμεθα κατ' ἐλπίδα ζωῆς
 αἰωνίου. Πιστὸς ὁ λόγος, καὶ περὶ τούτων βούλομαι ⁸
 σε διαβεβαιοῦσθαι,² ἵνα φροντίζωσιν³ καλῶν ἔργων
 προΐστασθαι⁴ οἱ πεπιστευκότες θεῷ. Ταῦτά ἐστιν τὰ
 καλὰ καὶ ὠφέλιμα⁵ τοῖς ἀνθρώποις: μωρὰς⁶ δὲ ⁹
 ζητήσεις⁷ καὶ γενεαλογίας⁸ καὶ ἔρεις⁹ καὶ μάχας¹⁰
 νομικὰς¹¹ περιΐστασο:¹² εἰσὶν γὰρ ἀνωφελεῖς¹³ καὶ
 μάταιοι.¹⁴ Αἰρετικὸν¹⁵ ἄνθρωπον μετὰ μίαν καὶ ¹⁰
 δευτέραν νουθεσίαν¹⁶ παραιτοῦ,¹⁷ εἰδὼς ὅτι ¹¹
 ἐξέστραπτai¹⁸ ὁ τοιοῦτος, καὶ ἀμαρτάνει, ὧν
 αὐτοκατάκριτος.¹⁹

Ὅταν πέμψω Ἀρτεμᾶν²⁰ πρὸς σε ἢ Τυχικόν,²¹ ¹²
 σπούδασον²² ἐλθεῖν πρὸς με εἰς Νικόπολιν:²³ ἐκεῖ γὰρ
 κέκρικα παραχειμάσαι.²⁴ Ζηνᾶν²⁵ τὸν νομικὸν¹¹ καὶ ¹³

¹ κληρονόμος, ου, ὁ, heir, inheritor. ² διαβεβαιόομαι, speak confidently, insist. ³ φροντίζω, be intent on, be careful about. ⁴ προΐστημι, rule. ⁵ ὠφέλιμος, useful, profitable. ⁶ μωρός, foolish, stupid. ⁷ ζητήσεις, εως, ἡ, debate, controversy. ⁸ γενεαλογία, ας, ἡ, genealogy. ⁹ ἔρις, ιδος, ἡ, strife, contention. ¹⁰ μάχη, ης, ἡ, fight, conflict. ¹¹ νομικός, pertaining to the law. ¹² περιΐστημι, stand around, avoid. ¹³ ἀνωφελής, unprofitable, useless. ¹⁴ μάταιος, vain, useless. ¹⁵ αἰρετικός, factious, causing division. ¹⁶ νουθεσία, ας, ἡ, admonition, instruction. ¹⁷ παραιτέομαι, make excuse, refuse. ¹⁸ ἐκστρέφω, turn aside, pervert. ¹⁹ αὐτοκατάκριτος, self-condemned. ²⁰ Ἀρτεμᾶς, ᾱ, ὁ, Artemas. ²¹ Τυχικός, οὔ, ὁ, Tychicus. ²² σπουδάζω, hasten, be eager. ²³ Νικόπολις, εως, ἡ, Nicopolis. ²⁴ παραχειμάζω, winter, pass the winter. ²⁵ Ζηνᾶς, ἄν, ὁ, Zenas.

Ἀπολλῶ¹ σπουδαίως² πρόπεμψον,³ ἵνα μηδὲν αὐτοῖς
λείπῃ.⁴ Μανθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ ἡμέτεροι⁵ καλῶν 14
ἔργων προΐστασθαι⁶ εἰς τὰς ἀναγκαίαις⁷ χρείας, ἵνα μὴ
ὧσιν ἄκαρποι.⁸

Ἀσπάζονται σε οἱ μετ' ἐμοῦ πάντες. Ἀσπασαι τοὺς 15
φιλοῦντας ἡμᾶς ἐν πίστει.

Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν.

¹ Ἀπολλῶς, ὁ, Apollos. ² σπουδαίως, with haste, diligently. ³ προπέμπω, send before, send forth. ⁴ λείπω, leave, leave behind. ⁵ ἡμέτερος, our, our own. ⁶ προΐστημι, rule. ⁷ ἀναγκαῖος, necessary, essential. ⁸ ἄκαρπος, unfruitful, barren.